

ZPÁTKY DO ŘÍMA!

Už jsme, vážení a milí, spolu navštívili nejednu zemi spojenou s rozvojem křesťanství v rámci starověku, zvláště pak co se obřadů týče. Po několika výpravách se vrátíme do Říma, tedy „hlavního města křesťanství“. Seznámili jsme se s nejrůznějšími podobami liturgie, je tedy načase, abychom se podívali, jaké jsou kořeny té podoby slavení, kterou prožíváme i my.

Možná si vzpomenete, že jsme se bavili o velkých teologických sporech – kým je pro nás Kristus? Je skutečně Bůh? A skutečně člověk? A jaký je vztah mezi Otcem a Synem? Je Bůh opravdu jeden ve třech osobách?

Tyto otázky hýbaly od třetího do pátého století především křesťanským Východem, tedy tou částí Římské říše, pro niž byla rodným jazykem řečtina, popřípadě některý z orientálních jazyků. Řím, a vůbec latinsky mluvící Západ byl těchto sporů do značné míry ušetřen. Do určité míry se to projevilo i na podobě bohoslužby, konkrétně na formulaci modliteb.

Vzpomeňte si jen, jak obvykle končí vstupní modlitba ve mši: typicky se obrací k Otci skrze Syna v Duchu Svatém. A v závěru eucharistické modlitby zaznívá „skrze něho a s ním a v něm... v jednotě Ducha Svatého“. Toto jsou typicky římské obraty.

Na Východě totiž panovala velmi silná obava z návratu arianismu – mylného učení, které chápalo Syna jako svým způsobem „nižší božstvo“, než je Otec; původce této nauky, jistý Arius, po němž má jméno, o Synu prohlásoval: „Byla doba, kdy nebyl.“ To samozřejmě není autentické křesťanství a po zásluze byly tyto výklady odmítnuty. Biskupové a teologové křesťanského Východu se však obávali, že by někdo mohl v tomto smyslu chápat staré křesťanské formulace, které se obracely k Otci skrze Syna, proto dávali vzniknout novým textům, v nichž zdůrazňovali jednotu a společnou slávu a důstojnost všech Osob Trojice.

Řím, jak jsme si řekli, se těmito problémy příliš nezabýval, ponechal tedy staré, dávno užívané obraty v běžné liturgické praxi. Nelze tedy upřít římským biskupům – papežům – odvahu a důvěru v běžného člověka, resp. ve společenství Božího lidu a jeho smysl pro víru. Ostatně o tom mluví církev dodnes; říká tomu latinsky „sensus fidei“. Současný římský biskup, papež František, rád zdůrazňuje a povzbuzuje jakýsi „teologický instinkt“ obyčejného člověka ve společenství církve.

Jaký byl vlastně starokřesťanský Řím? Nechci se pouštět na tenký led úvah a spekulací, zdali existuje něco jako „národní povaha“ a podobně. Ale přece jen jsou určité typické rysy, jimiž se napříkladem starověcí Řekové lišili od Římanů. Mohli bychom říci, že Řekové jsou spíše umělci, kdežto Římané praktici – což ostatně potvrzují i dějiny římské literatury, která byla až na pár výjimek vlastně převzata od Řeků. Řekové tvoří krásnou literaturu, Římané jsou především právníci.

Je to znát na struktuře římských bohoslužebných textů a obřadů. Tam, kde se Východ rozmáchně a rozkošatí s velkým

bohatstvím gesta i slova, tam je Západ velmi uměřený, strážlivý až „právnícky“. Texty římského původu byly jednoduché, jednoznačné a prosté, a obřady zrovna tak.

Na to ostatně navázala církev i po staletí – když se ve 20. století sešel v sídle římského biskupa Koncil, tedy shromáždění biskupů z celého světa – společenství nástupců apoštolů pod Petrovým vedením, jedním z témat byla obnova liturgie, tedy bohoslužby; a klíčovou myšlenkou byl velmi římský požadavek: „Obřady ať se vyznačují vznešenou jednoduchostí, ať jsou stručné, srozumitelné a bez zbytečných opakování. Ať jsou přizpůsobeny chápavosti věřících a zpravidla ať nepotřebují mnoho vysvětlení.“

Mysleme na to, vážení a milí, i při našem společném slavení. Někdy totiž pro samu jednoduchost zapomínáme na vznešenost – a někdy zase (a myslím, že mnohem častěji) pro samu vznešenost zapomínáme na jednoduchost a srozumitelnost. Snažme se najít správnou vyrovnanost, správnou rovnováhu.

Úspěšné balancování přeje otec Zdeněk Drška

Foto: Roman ALBRECHT(2) - Člověk a víra; Aleksandr Simonov - Adobe stock

ZBYNĚK PAVIENSKÝ ČAČIKANO ROM CZINA

HLAVNÍMI HRDINY TOHOTO PŘÍBĚHU JSOU ŠPANĚLŠTÍ ROMOVÉ, KTEŘÍ JEŠTĚ V POLOVINĚ 19. STOLETÍ ŽILI KOČOVNÝM A SVOBODNÝM ZPŮSOBEM ŽIVOTA.

